

Jumalateenistus Nõos K, 17.02.21 kell 18.00, palvapäev

Lektsioonid: Jl 2:12–17; 2Pt 1:1–11

Pihikõne: peapiiskopi karjasekirja alusel

Jutlus: Mt 6:16–21

Laulud: 215 (1–6); 473 (1); 320 (1–3, 4); 63 (1–3); 474; 67 (1–4)

Kui te aga paastute, siis ärge olge kurvanäolised nagu silmakirjatsejad, sest nemad teevad oma palge näotuks, et näidata inimestele oma paastumist. Tõesti, ma ütlen teile, neil on oma palk käes! Aga sina, kui sa oled paastumas, siis võia oma pead ja pese oma nägu, et su paastumine ei oleks näha inimestele, vaid su Isale, kes on varjatud, ja sinu Isa, kes näeb varjatutki, tasub sulle! Ärge koguge endile aardeid maa peale, kus koi ja rooste neid rikuvad ja kuhu vargad sisse murravad ja varastavad! Koguge endile aardeid taevasse, kus koi ega rooste neid ei riku ja kuhu vargad sisse ei murra ega varasta! Sest kus su aare on, seal on ka su süda.

Tänavuseks palvapäevaks valmistudes tundus mulle, et Jumalat paluda on põhjust tavalisest enam. Küllap tuli see tunne sellest, et ühiskondlik foon toetab seekord palveid enam kui muidu. Eelkõige tuleb siin meelde muidugi koroonakriis, mis ei taha taanduda.

Aasta tagasi palvapäeval, 26. veebruaril 2020 koroonakriisi veel polnud ja see püha jäi, nagu ikka, üheks paljudest kirikupühadest, ületamata uudisekännist. Ent ka hilisemad, juba kriisiaegsed palvapäevad, mille EELK kevadel korraldas, jäid ühiskondlikus mõttes ikkagi n-ö hüüdjaks hääleks kõrbes. Küllap mõjus siin riigivalitsuse näiline otsusekindel tegutsemine: eriolukord ja viiruse leviku langus kolme kuu jooksul. Eilses ETV saates „Esimene stuudio“ võrdles Terviseameti hädaolukorra meditsiinijuht Urmas Sule aastatagust koroonalainet välksõjaga, millest tuldi välja võitjana.

Kuid nüüd on Urmas Sule sõnul tegemist kaevikusõjaga ja mitte keegi ei tea, millal see võib lõppeda. Ja selles kontekstis omandabki, tundub, tänane palvapäev meie kogudustes laiema tähenduse: see pole mitte ainult iga-aastane kirikupüha, millest väljaspoolseisjad palju ei tea ega pea, vaid see on püha, mida on tarvis meil kõigil, nii usklikel kui mitteusklikel.

Ja sellise pilguga vaadatuna tundub tänane kirjakoht Jeesuse Mäejutlusest väga asjakohasena – mõeldudki usklikele ja mitteusklikele.

Kirjakoha kahest teemast esimene kõneleb paastumisest. Kuulasin eile televiisorist uudiseid vaadates hämmastusega, kuidas reporter rõhutas eesti rahvale, et kui keegi sõi vastlapäeval liiga palju vastlakukleid, siis ärgu muretsegu – nüüd algavat seitsmenädalane paast. Sõnum oli öeldud justkui naljatades, kuid riigiteleviisioonist kõlavana üllatavalt tõsise alltekstiga.

Muidugi, reporter mõtles paastu all toitumise piiramist tervise huvides ja selle seitsmenädalase (ilmselt õigeusu praktikast pärit arvestus, sest tuhkapäevast Vaikse laupäevani on täpselt 40 päeva, kui paastuvad pühapäevad välja arvata) algne tähendus polnud jutuks. Kuid kindlasti on see parem kui mitte midagi, sest võimaldab kristlastel paremini täita Kristuse misjonikäsku ja meenutada ilmalikule ühiskonnale, milleks õigupoolest see paast ikka vajalik on ja miks seda just nüüd peetakse. (Ka nt ilmalike jõulukommete järgimine võimaldab kristlastel alati Kristuse misjonikäsku täita ja meenutada, et see kõik on ju ikkagi Jeesus Kristuse sünnipäeva pärast.)

Kui eilse riigiteleviisiooni uudiste peale ka üks inimene seitsmeks nädalaks end ihulikult piirab, on Jumala riigis arvatavasti palju rõõmu. Sest Piibel üldiselt toetab kasinust. Apostel Paulus ütleb Rm 13:14: „...ärge tehke ihu eest hoolitsemisest himude rahuldamist!“ Ja 1Kr 6:12: „Öeldakse: „Mulle on kõik lubatud!“ – Siiski kõigest ei ole kasu. „Mulle on kõik lubatud!“ – Siiski miski ärgu saagu meeleva minule!“

Sellega tahab Paulus ütleda, et ihu, meie maine ja seetõttu kaduv telk ei tohiks saada meie üle ülemäärast võimu. Ihu vastu pole mõtet võidelda, kuid tal ei tasu lasta ka endale n-ö pähe istuda. See on justnagu lemmiklooma omanikul: ei tohi oma pere looma kuidagi kahjustada, kuid teda ei tohi ka lasta enda üle peremeheks saada. (Meie pere on värske kutsikaomanik ja ma kõnelen seda oma kogemustest!)

Ent Jeesus tahab meile tänases paastumise kirjakohas selgitada paastumise tõelist mõtet. Sellest on kasu siis, kui me teeme seda ainult meie taevase Isa kiituseks. Kindlasti mitte kellegi teise jaoks (kui just pole tegemist ligimesearmastusest lähtuva teoga, ka see on mõeldav) ja isegi mitte enese jaoks! Sest elu nautimine on ju iga inimese varjatud soov. Kui seda nautimist piirata, siis ainult kellegi-millegi välise tõttu. Ja kristlase jaoks on selle põhjuseks ainult Isa au, ei midagi muud.

Muidugi võib kergesti tekkida tunne, et Issanda nimel paastumine teeb meid kuidagiviisi Issanda silmis paremaks. Kõnelesime sellest eelmisel pühapäeval ja ka veidi varem, et Jumalale ei saa oma käitumisega mitte midagi ette kirjutada: palk mille me oma paastumise eest saame jääb meile alati üllatuseks. Et aga Jumal on armuline ja halastaja, pika meelega ja rikas heldusest, siis tohime loota, et see üllatus on meeldiv.

Meie tänase kirjakoha teine teema on varanduse kogumine. Tavaliselt vaadeldakse seda teemat piibliteaduses ühe tervikliku lõiguna Mt 6:19–24, seega pikemat lõiku kui meie tänase kirjakoha teine pool.

Meie kirjakoha osa on suunatud eelkõige jõukatele inimestele, kuid sobib seda paremini jutluse alguses nimetatud adressaatidega: usklikud ja mitteusklikud.

Ma usun, et peaaegu kõik nõustuvad väitega, et meie tänane Eesti ühiskond ei ela halvasti. Võib koguni nõustuda siin-seal kõlanud arvamusega, et Eesti Vabariigi 103-aastase olemasolu vältel pole eestlased kunagi nii hästi elanud (isegi koroonakriis pole seda olukorda veel märkimisväärselt tumestada jõudnud).

Ajal, mil me nii jõukad polnud, oleks üleskutse maiste aarete kogumisest tundunud ehk lihtsa inimese jaoks ebasiirana ja võltsvagana. Eriti olukorras, mil eraomand oli meie rahvale pool sajandit kättesaamatu.

Ebasiira ja võltsvagana võivad need Jeesuse sõnad tunduda ka praegustele Eesti poliitikuile, sest raske on saavutada valimistel edu, kui mitte lubada riigi jõukuse suurenemist. Kuid maailm üldiselt on siiski sellel kursil, et jõukuse piiramatu suurenemine ei tundu enam ainuvõimalik tulevikuväljavaade.

Seda näitab minu meelest kujukalt nn rohepööre. Paljugi sellest on kahtlemata loosungilik ja tingitud kellegi poliitilistest huvidest, kuid probleem on olemas ja selle üheks põhjuseks on – kas tahame või ei taha – majandusliku jõukuse kasv kombinatsioonis tööstusrevolutsiooniga viimase 200 aasta jooksul. Ja selle nn rohepöörde taga on kindlasti ka vaimsed kaalutlused, olgu need siis kasvõi animistlikud, Looduse või Emakese Maa austamise tähe all.

Teine märk vaimsete väärtuste eelistamisest materiaalsele väärtustele on hariduse väärtuse rõhutamine. Eesti kultuuris pole see muidugi mingi uudis, sest haridust on meie rahvas hinnanud 19. sajandi ärkamisajast saadik. Kuid tore on vaadata, kuidas ka tänase viiruspandeemia ajal on siiani Eesti ikkagi peale jäänud need poliitilised jõud, kes ei poolda koolide täielikku sulgemist (eks näis, kuidas neljapäeval välja kuulutatavate piirangutega läheb). Ja muret selle pärast, et mõni kuu või isegi aasta mitte-kooliskäimist mõjuvat meie noorte haridusele ja kaudselt meie riigile laastavalt, on isegi meeldivalt naljakas kuulata.

Siinkohal saab kristlik kirik jälle viidata Piiblile ja Jeesuse õpetusele ning meenutada materiaalsete aarete kaduvust ja taevaste aarete igavikulisust. See on muidugi kiriku ja iga kristlase ülesanne, kuidas selgitada, et vaimsed väärtused, mida kaasaegne ühiskond taotleb, on kõige paremini esindatud just kristluses kui religioonis, mille Jumal on end ohverdanud kõigi inimeste eest ning pakub inimestele igavest elu ja ligimesearmastust siin maapealses elus.

Seepärast tundub, et Kristuse kirikut on täna rohkemgi tarvis kui veel paar-kolmkümmend aastat varem ja tema tähendus kasvab tulevikus veelgi.

Muidugi seda, kuidas elus õigesti paastuda ja aardeid koguda, ei oska ütelda ükski lihast ja luust inimene. Seda oskab öelda ainult Jumala Püha Vaim. Seepärast tuleb algaval Kristuse kannatusajal paluda, et Issand annaks Vaimu kõige selle mõistmiseks: kuidas käsitleda Jumala loodud mateeriat nii, et see ei saaks võimu meie ja Jumala vahelise hea vahekorra üle. „Oh loodu, Loojat kummarda“, nagu ütleb laulusalm. Ja mitte vastupidi!

Aamen.